

ICT, VZDĚLÁVÁNÍ, DIGITÁLNÍ PROPAST A DOSPĚLÍ

Jiří Zounek

Ústav pedagogických věd FF MU
www.phil.muni.cz/ped
www.phil.muni.cz/~zounek

XIV. konference ČAPV
ZČU, Plzeň, 5. - 7. září 2006

Příspěvek je dílčím výstupem výzkumného projektu

**Vzdělávání dospělých
v různých fázích životního cyklu:
priority, příležitosti
a možnosti rozvoje**

**Projekt je podporovaný MPSV ČR,
č. 1J 017/04.**

Vymezení ICT

- ◆ zahrnují všechny technologie a telekomunikační systémy umožňující práci s daty v elektronické podobě tzn. jejich vytváření, přenos, zpracování a uchovávání
- ◆ příklady: počítače, počítačové programy, multimédia, sítě a síťové služby, mobilní technologie

- ◆ **informační společnost**
- ◆ **společnost vědění**

Sociálně-ekonomické a vzdělávací aspekty ICT v životě dospělých

- ◆ znalost práce s ICT = stěžejní předpoklad pro plnohodnotný život a uplatnění ve společnosti
- ◆ digitální gramotnost
- ◆ ICT souvisejí s ekonomickou aktivitou jednotlivce, jeho postavením na trhu práce, zaměstnatelností

Vzdělávací aspekty ICT v životě dospělých

- ◆ ICT nástroj pro formální, neformální a informální vzdělávání
- ◆ ICT = obsah i nástroj vzdělávání
- ◆ e-learning, blended learning

Digitální propast – odvrácená strana implementace ICT do života společnosti

- ◆ rozdíly mezi těmi, kteří mohou profitovat z možností poskytovaných ICT a těmi bez této možnosti

Česká republika

eČesko 2006: úkol vlády je boj proti digital divide
„formou odstraňování překážek a podporou možností celoživotního vzdělávání v oblasti informační gramotnosti pro nejširší vrstvy obyvatelstva“

*(Státní informační a komunikační politika,
e-Česko 2006)*

Výzkumné sdělení vychází z dat...

- ◆ získaných reprezentativním šetřením založeném na pravděpodobnostním výběru,
- ◆ dotazník (květen 2005)
- ◆ vzorek tvořilo celkově 1418 respondentů, 20 až 65 let (návratnost 49 %)

Rozdíly mezi dospělými ve využívání ICT –

jedna z podob digitální propasti

- ◆ **Počítačově zdatní** – 717 resp. (50,8%),
Běžní a Pokročilí uživatelé, Profesionálové
- ◆ **Počítačově nezdatní** – 694 resp. (49,2%),
Nepracují s počítačem a Začátečníci

**Kdo jsou lidé, kteří pracují běžně
s počítači
a kdo jsou ti, kteří počítače
nevyužívají?**

Typický Počítačově zdatný člověk

- ◆ muž nebo žena
- ◆ věk 20 až 29 let
- ◆ bydlí ve městě s 20 000 až 99 999 obyvateli
- ◆ ukončené úplné střední odborné vzdělání
- ◆ zaměstnaný na plný úvazek jako administrativní pracovník

Typický Počítačově nezdatný člověk

- ◆ žena ve věku 50 až 59 let
- ◆ bydlí v obci do 4 999 obyvatel
- ◆ vyučená bez maturity
- ◆ zaměstnaná na plný úvazek jako kvalifikovaný dělník

Vzdělávání jako „nástroj“ překonávání digitální propasti?

- ◆ vztah Počítačově zdatných a nezdatných k neformálnímu vzdělávání...
- ◆ ... ve dvou rovinách – v rovině dosud realizovaného neformálního vzdělávání a v rovině budoucího neformálního vzdělávání (subjektivně vnímané potřeby se vzdělávat)

Předpoklad

uzavírání digitální propasti může docházet
v případě,
kdy zejména „nezdatní“ budou mít
tendenci se více vzdělávat (než
nezdatní),
aby tak zlepšovali nebo rozšiřovali svoje
znalosti či dovednosti a rozvíjeli tak svůj
individuální kapitál

- ◆ Při analýze problematiky jsem využil postupu, který navrhli a rozpracovali Šed'ová a Novotný (vzdělávací potřeby ve vztahu k účasti na vzdělávání dospělých. *Pedagogika*, 2006, č. 2)

Počítačově nezdatní

- ◆ 79,6 % respondentů se v posledním roce nezúčastnilo žádného vzdělávacího kurzu
- ◆ průměrná hodnota indexu realizace činí 0,3

Počítačově nezdatní

- ◆ tři čtvrtiny „nezdatných“ (75,6%) nepocítuje žádnou potřebu vzdělávat se v následujícím roce
- ◆ 13 % respondentů se chce zúčastnit jednoho kurzu
- ◆ průměrná hodnota indexu identifikace je 0,4

Počítačově zdatní

- ◆ 46,3 % respondentů v posledním roce nezúčastnilo žádného kurzu
- ◆ 24,2 % absolvovalo jeden a 17,4 % dva kurzy
- ◆ průměrná hodnota indexu realizace je 1,0

Počítačově zdatní

- ◆ v blízké budoucnosti nemá potřebu vzdělávat se 45,4 % „zdatných“
- ◆ dalších 22,0 % hodlá navštěvovat jeden kurz
- ◆ průměr indexu identifikace činí 1,1

Do jaké míry souvisejí indexy realizované a identifikované s oběma zkoumanými skupinami uživatelů?

- ◆ korelaci realizovaného vzdělávání je hodnota korelačního koeficientu (Cramérovo V) 0,37 (na hladině významnosti 0,00)
- ◆ korelace indexů identifikace = korelační koeficient (Cramérovo V) 0,32 (na hladině významnosti 0,00)

Závěry?

- ◆ digitální propast mezi Počítačově zdatnými a Počítačově nezdatnými bude mít tendenci se prohlubovat
- ◆ účast na neformálním vzdělávání se stává jednou z determinant digitální propasti v ČR

Závěry?

- ◆ vzdělávání je sice obecně chápáno jako nástroj k uzavírání digitální propasti, zatím, ale není jeho potenciál v ČR využíván
- ◆ vzdělávání může mít opačný efekt a to v prohlubování rozdílů mezi dospělými

Zdroj

- ◆ ***ICT, DIGITÁLNÍ PROPAST A DOSPĚLÍ (K NĚKTERÝM ASPEKTŮM VYUŽÍVÁNÍ ICT V ŽIVOTĚ DOSPĚLÝCH)***

Sborník:

- ◆ ***SPFFBU U 11 (2006). BRNO: MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ***